

Göteborg 2017-02-23

Finansdepartementet,
Dnr Ks 2016/1281
103 33 Stockholm

Remissvar – Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78)

Bräcke diakoni är medlemmar i Famna, som lämnar ett eget yttrande där vi aktivt har deltagit i arbetet. Vi ansluter oss till fullo till detta, men vill också för egen del komplettera med några specifika synpunkter.

Bräcke diakoni är en fristående stiftelse som grundades 1923. Med huvudkontor i Göteborg driver vi idag drygt ett 40-tal verksamheter inom hälsovård, äldreomsorg och funktionshinder i 14 kommuner. Utöver med kommuner, har vi avtal med sex olika landsting och en handfull statliga myndigheter. Det senaste 10-12 åren har Bräcke diakoni haft en stark tillväxt, och vi har nu drygt 1100 medarbetare med en årsomsättning på ca 800 msek. Stiftelsen har ingen vinstutdelning i någon form, utan alla resurser stannar i verksamheterna. Utifrån våra erfarenheter som en idéburen aktör - med stark egen dynamisk tillväxt och entreprenörskap - vill vi på eget initiativ lämna synpunkter på utredningen enligt nedan.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis ser vi stora problem med utredningens förslag till begränsningar i rörelseöverskott. Där ansluter vi oss helt till Famnas remissvar, och utvecklar därför inte detta ytterligare. Vi ser positivt på utredningens förslag kring att använda EU-rättens utrymme att öka flexibiliteten på upphandlingsområdet. Vi tycker dock generellt att utredningen kunde gått betydligt längre i att utarbeta förslag som skulle stimulera en snabbare ökning av andelen idéburen välfärd, inklusive IOP som avtalsform. Vi är tveksamma till utredningens analys av att kapitalförsörjning är ett begränsat problem inom civilsamhället i välfärdssektorn, och vi är uttalat negativa till förslagen om separata juridiska personer för de offentligfinansierade verksamheterna.

Avsnitt 10.4 – Tillstånd och krav på verksamhet i egen juridisk person

Ett av utredningens huvudsyften har varit att förenkla regelverken och förbättra förutsättningarna för idéburen sektor. Förslaget att verksamhet som söker tillstånd och får offentlig finansiering av välfärdstjänster, inte ska få ha annan finansiering i samma juridiska person leder åt rakt motsatt håll.

Inom Bräcke diakoni bedriver vi vårt arbete framförallt i den drygt 90-åriga moderstiftelsen. Det underlättar administrationen, skapar skalfördelar, och är tydligt och transparent. Just vår karaktär som idéburen organisation gör att vi gärna kompletterar det offentliga uppdraget med att bedriva forskning, söka gåvofinansiering, metodutveckla i verksamheten med bidrag i olika former, ordna konferenser, komplettera med specifika utredningstjänster etc. Att behöva särskilja detta i olika juridiska personer vore djupt olyckligt, och ett djupt ingrepp i själva karaktären på civilsamhället.

Avsnitt 15 – Kapitalförsörjning för idéburna aktörer

Även kapitalförsörjningen för idéburen sektor har varit ett uttalat uppdrag för utredningen, vars huvudförslag blir att bolla frågan vidare för ytterligare utredning hos Tillväxtverket. Det menar vi är ett otillräckligt utfört uppdrag, och att utredningens argumentation delvis bygger på en överförenklad analys.

Vi delar uppfattningen att relativt få idéburna aktörer hittills sökt extern finansiering, och att de som trots allt gör det ofta får lånen beviljade. Men den underliggande frågan är mer komplex. Många av de äldre organisationerna har under decennier byggt upp verksamheter och har egna fastigheter som kan pantsättas. Det har hittills varit tillräckligt för dessa, och de som söker lån får dessa beviljade. Men för nya eller mindre verksamheter erbjuder samhället inte något "alternativt incitament" till den privatkommersiella sektorns vinstmål. Vem ska satsa utvecklingskapitalet? Hur ska man ställa säkerheter? Här levererar utredningen inga förslag.

Även en jämförelsevis stor organisation med kapital och fastigheter som Bräcke diakoni, kommer möte framtida finansieringsproblem. Vi kontaktas i ökande grad av kommuner, som undrar om vi är intresserade av att vara med och bygga och driva boenden för äldre. Om vi som räkneexempel antar att vi skulle bygga 10 stycken boenden med ca 50 platser vardera, skulle den investeringen närma sig 1 miljard. Vi skulle ha svårigheter att finansiera detta på en kommersiell kreditmarknad, som då skulle vilja se mer insatser av eget "riskkapital". Och även om vi samverkar med externa fastighetsbolag och i stället hyr lokalerna, skulle nivån på garantiåtaganden i hyreskontrakten leda till liknande svårigheter.

Vår slutsats är att om inte samhället vare sig kan tänka sig att differentiera tilldelningen av samhällskontrakt (dvs upphandlings/LOV/IOP-processerna) eller stimulera kapitaltillgången, så är det låg sannolikhet att Sverige kommer se en ökande andel idéburna organisationer i välfärden.

Avsnitt 17 – Upphandling av välfärdstjänster

Vi bedömer att den i särklass viktigaste frågan för att öka den idéburna andelen aktörer inom vård och omsorg, är att se över hur man kan göra förhandlade avtal där civilsamhällets karaktäristik tas till vara och vägs in i bedömningen (vilket sällan är fallet inom LOU-upphandlingar så som praxis utvecklats i Sverige). Det betyder att Bräcke diakoni är varma förespråkare för utredningens förslag att också Sverige ska införa de regler som EU erbjuder avseende:

- Höjd gräns för direktupphandling till 750 000 EUR
- Möjlighet till reserverade kontrakt

Ibland ser vi i debatten argument som att en höjd beloppsgräns skulle ha en negativ inverkan på konkurrens och transparens. Det menar vi är en grov överdrift i detta sammanhang. Inom välfärdssektorn motsvarar 750 000 EUR ungefär vad ett litet LSS-boende kostar under ett år, eller en mindre träffpunktsverksamhet för äldre under ca tre år. Drift av kvinnojourer är ett annat exempel som nämns av utredningen. De vanligaste LOU-upphandlingarna inom välfärdsområdet ligger långt över det föreslagna gränsvärdet, och skulle inte påverkas alls. Däremot skulle beloppet vara av stor betydelse inte minst för mindre verksamheter och vid uppstart av nya idéburna organisationer. Ett aktivitetscenter för psykiskt funktionsnedsatta i ett brukarkooperativ skulle exempelvis kunna finansieras genom en sådan direktupphandling.

Göteborg 2017-02-23

Transparens och offentlighet kan man underlätta genom att t.ex. bjuda in till en öppen workshop eller ett idéutbyte kring den aktuella frågan. Bräcke diakoni har vid flera tillfällen deltagit i sådana, och där sedan intresserade parter kunnat gå vidare och kommit med förslag på lösningar. Vi upplever att det har fungerat utmärkt.

Avsnitt 21 – Samverkan med idéburen sektor

Området kring en ökad roll för idéburen sektor i välfärden har många sympatisörer, och har varit ett av Valfärdsutredningens huvudsyften. Under de senaste åren har flera ambitiösa utredningsuppdrag haft likartade inslag. Upphandlingsutredningen "Den goda affären" och Civilsamhällesutredningen "Palett för ett stärkt civilsamhälle" är två ambitiösa exempel. Tyvärr är en gemensam nämnare att viktiga förslag och idéer i dessa ofta lämnas vidare till någon annan att utreda ytterligare.

Vi menar att Valfärdsutredningen haft ett synnerligen gott tillfälle att konkretisera hur formerna för Idéburet Offentligt Partnerskap (IOP) skulle kunna få ett sanktionerat ramverk och en tydligare regelmässig förankring i lämplig form. Bräcke diakoni har aktivt medverkat till att avtalsformen använts i flera aktuella exempel i Västsverige. Exempelvis har idéburen sektor i Göteborg under 2015/16 i snabb takt tagit fram mer än 200 boendeplatser för ensamkommande barn, i en spännande IOP-form som också innehåller stora volontärsatsningar och bred samverkan mellan olika delar av samhället. När avtalsformen väl fanns på plats, har också mindre stiftelser och föreningar i sektorn på kort tid kunnat göra stora investeringar i fastigheter och långa lokalhyreskontrakt. Det visar att det finns ett stort entreprenörskap och handlingsförmåga i civilsamhället, bara förutsättningarna är rimliga! Det gör oss besvikna att utredningen inte lagt mer energi på att utveckla förutsättningarna för IOP som avtalsform.

Med vänliga hälsningar

Martin Ärnlov
Direktor
Bräcke diakoni
Telefon 031-50 25 01
Mobil 0702-41 62 23
martin.arnlov@brackediakoni.se

